

Παροράματα τεύχους 72

Τη μετάφραση από τα Αγγλικά του άρθρου του Charles Stewart: "Μαγεία και Ορθοδοξία" στο τεύχος 72 έκανε ο κ. Ιορδάνης Βλαχόπουλος.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Αθάνατο νερό

Φέτος γιορτάζεται η 50ή εαφί-
τειος της ίδρυσης του Συμβουλίου της
Ευρώπης, το οποίο, μεταξύ άλλ-
λων, θέσπισε και το θεσμό για τις
«Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτισμικής
Κληρονομιάς». Ο εορτασμός, που
πραγματοποιείται με γενικό θέμα
«Ευρώπη, μια κοινή κληρονομιά»,
θα δώσει και πάλι την ευκαιρία στο
κοινό να έρθει σε επαφή με λη-
μεία του τόπου του. Στην Ελλάδα,
το θέμα των φετινών εκδηλώσεων
ήταν το «Αθάνατο νερό». Επιστη-
μονικές συναντήσεις, επισκέψεις
και ποικίλες εκθέσεις γύρω από το
θέμα αυτό ευαισθητοποίησαν το
κοινό για την εθνική και την κοινή
ευρωπαϊκή (και παγκόσμια) κληρο-
νομιά. Πρωτότυπη υπήρξε η συμ-
βολή της Εφορείας Παλαιοανθρω-
πολογίας και Σπηλαιολογίας, η ο-
ποία πρόβαλε δύο σπηλαιο (Πηγές
του Αγγίτη και Βλυχόδα Διρού) αλά
και το θέμα του καθαρισμού
του νερού από σκουπίδια (μπουκα-
λιά, πλαστικά διάφορα, λάστιχα
κ.ά.) με μια εκπαιστική παρέμβαση
βασισμένη στο «Και τα σκουπίδια
είναι τέχνη», του "Πολίτη Καίτη",
σημειολογώντας: «όχι όμως σπι-
λμένες των σπηλαίων... πολίτες
του κόσμου».

Ελληνική συνειδηση

Ο καθηγητής βυζαντινολογίας
Σπύρος Βρυώνης διευθύνει από το
Πανεπιστήμιο Σακραμέντο της
Καλιφόρνια το μοναδικό Κέντρο για
τη διαχρονική μελέτη του ελλη-
νισμού. Το Κέντρο αυτό έχει σκοπό
την προαγωγή της επιστήμης
και τη διάδοσή της στα, ελληνικά
και μη, στράματα της κοινωνίας
του εξωτερικού. Η προσπάθεια αυ-
τή ξεκίνησε γιατί οι Έλληνες του ε-
ξωτερικού και οι ελληνικές σπου-
δές στο εξωτερικό έχουν εγκατα-
λειφθεί στην τύχη τους και συρρι-
κνώνονται. Οι ελληνικές κοινοτή-
τες έχουν χάσει πια την ελληνική
τους συνειδηση, ενώ οι γύρω μας
λαοί προωθούν δυναμικά τις θέ-
σεις τους. Τούρκος, Βούλγαρος,
Σέρβος, Αραβες έχουν κατορθώσει
να επηρεάσουν, σε τοπικό επίπεδο,
τη διδασκτέα ύλη των σχολείων

στους τόπους όπου ζουν. Π.χ., Εβ-
νοι μελετητές απαιτούν να περι-
ληφθεί στη διδασκτέα ύλη η πικε-
«οι Έλληνες, δωροδοκούσαν τους
Τούρκους, προκειμένου αυτοί να
πάρουν τα παιδιά τους στο παιδο-
μάζωμα!»

10ετία του Νορβηγικού Ινστιτούτου

Γιορτάζοντας τα 10 χρόνια α-
πό την ίδρυσή του, το Νορβηγικό
Ινστιτούτο Αθηνών διοργάνωσε
συμπόσιο (12-16 Μαΐου '99) με θέ-
μα «Celebrations-Sanctuaries and
the Vestiges of Cult Activity».

Συμπόσιο για το Βύρωνα

Στις πρώτες μέρες του Σε-
πτεμβρίου οργανώθηκε Διεθνές Συ-
μπόσιο με θέμα τον Λόρδο Βύρωνα,
που είχε τον τίτλο: «Ένας ποιη-
τής για όλες τις εποχές». Έλληνες
και ξένοι μελετητές μίλησαν για το
έργο και τη ζωή του.

Τα παράξενα

Στις ανασκαφές του Δίου,
στην αρχαία Αγορά, η αρχαιολογι-
κή σκαπάνη αποκάλυψε ένα κτη-
ριακό συγκρότημα «ανέπαφο», ό-
πως, δηλαδή, το άφησε ο μεγάλος
ορισμός, τον 2ο αι. π.Χ., που το κα-
τέστρεψε. Το οίκημα περιείχε πο-
λύτιμα πολυτελή αντικείμενα προ-
γενεστερής εποχής. Μένει να δια-
κρινιστεί αν πρόκειται για παιδο-
πυλώει ή για εκθετήριο.

Τάφοι στη Χαλκιδική

Τέσσερις τάφοι του 6ου αι.
π.Χ. αποκαλύφθηκαν κατά τη διό-
ρχεια διανομής θεμελίων στην Αρ-
του της Χαλκιδικής. Στην ίδια περι-
οχή είχε επιστημανθεί, προ χρόνων,
νεκροταφείο. Τα κτερίσματα είναι
σημαντικά γιατί μαρτυρούν για τις
πολιτισμικές σχέσεις του τόπου με
τον ευρύτερο χώρο.

Άμφια

«Άμφια, το ένδυμα της Ορθό-
δοξης Εκκλησίας», είναι το θέμα
της έκθεσης, που εγκαινιάστηκε
πρόσφατα στο Μουσείο Μπενάκη.
Άμφια οργανωμένη από το Πελο-
ποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα,
με επιμέλεια των Βασ. Ζηδιανική
και Άννας Μπαλλιάν, η έκθεση αυ-
τή ανοίγει νέους ορίζοντες στην ε-
πιστημονική λαογραφική και κοι-
νωιολογική έρευνα.

Από την Κοζάνη

Στην περιοχή της Κοζάνης
(στον Πολύμυλο), η διανομή της
Εγνατίας οδού στάθηκε αφορμή
να έρθει στο φως σημαντικό μέρ-
ος μιας αρχαίας ελληνικής πό-
λης, το όνομα της οποίας παραμεί-
νει ακόμη άγνωστο. Η θέση κατοι-
κήθηκε από την προϊστορική επο-
χή (14ος αι. π.Χ.) έως τα βυζαντινά
χρόνια. Πολλά σημαντικά στοιχεία
για την ιστορία της Μακεδονίας α-
ποκαλύπτονται σταδιακά.

Ο βυζαντινός πολιτισμός στα Σχολεία

Στο Βόλο, το Γαλλικό Ινστι-
τούτο παραχώρησε τις αίθουσές
του για να πραγματοποιηθεί η τε-
λική ημερίδα παρουσιάσεις και α-
ξιολόγησης του προγράμματος
ΣΕΠΠΕ: «Βυζαντινός πολιτισμός-
Διαρκής παρουσία. Εκπαιδευτικές
δυνατότητες στη βυζαντινή τέχνη»,
με επιστημονικό υπεύθυνο του
έργου τον φιλόλογο Στέργιο
Στεργίου. Το πρόγραμμα αυτό έχει
ήδη εφαρμοστεί σε εννέα Σχολεία.
Η προσέγγιση του βυζαντινού κό-
σμου έγινε μέσα από τρεις δρώ-
μας: 1) της Μουσικής, 2) της
Τέχνης και 3) της βιωματικής ανα-
γνώρισης της βυζαντινής φυσιο-
γνωμίας μέσα στην καθημερινή
ζωή. Λόγω της επιτυχίας του
προγράμματος, προτίθενται η γε-
νησιότητα του σε όλα τα σχολεία της
χώρας, προκειμένου να μην ισοπε-
θωθεί το ελληνικό στοιχείο και να
αναπτύξουν τα παιδιά την ικανότη-
τα της δημιουργικής σκέψης.

Το μουσείο της Αρχαίας Φενεού

Οξείωντας κανείς στον επαρ-
χικό δρόμο που οδηγεί από τη
Νεμέα προς την ορεινή Κορινθία
και Αχαΐα, συναντά, αφού περάσει
τη Στιμφάλια, αρκετές πινακίδες
που δείχνουν προς το μουσείο της
Αρχαίας Φενεού (πρώην Καλύβια)
του νομού Κορινθίας. Πρόκειται
για μια ελάχιστη γνωστή αλλά ση-
μαντική αρχαία πόλη, αν κρινόμα-
νε από το γεγονός ότι εκόβη δικό της
νόμισμα, και συγκεκριμένα αργυ-
ρό στατήρα, με παράσταση του
Ερμή και του ήρωα Αρκάδος. Οι
πινακίδες αυτές, απαιτητικές
και κινούργες καθώς είναι (πα-
ρόμοιες τοποθετήθηκαν την πε-
ρασμένη χρονιά από το υπουργείο
Πολιτισμού σε όλη την Ελλάδα, σε
μια προσπάθεια σημάτωσης των α-
ρχαιολογικών θέσεων), υποχοναί
πολλά ως προς αυτό που πρόκει-
ται να δει ο ενδιαφερόμενος. Φτά-
νοντας όμως εκεί βρίσκει κανείς το
μικρόν προχειροφτιαγμένο οικίσκο
που χρησιμεύει ως μουσείο, κλει-
στό. Πλήρης εικόνα πολυχρόνης ε-
γκατάστασης κυριάρχει. Ο κήπος
χορτοκλασμένος, η ερώση, από κλα-
δωμένη, η περιφράξη ανοιχτή ώ-
στε να επιτρέψει στον οποιονδήποτε
να μπει και να διαπιστώσει την
ύπαρξη μερικώς αρχαίων αρχιτε-

κτονικών μελών. Αναρωτιέται κανείς αν υπάρχουν αρχαία μέσα στο μουσείο και αν αυτά είναι ασφαλή. Το Εφιαρτιστήριο πήρε στην ουσία τη Security στην πρόσηψη του δεν πείθει.

Χρήστος Ματζιάνος
Δρ Αρχαιολογίας

Ελληνική διάκριση σε Ευρωπαϊκό Συμπόσιο

Η επίδοση υποίησης της γλυπτικής πρότασης του γλυπτή Αντώνη Μυραοδά κέρδισε το 1ο Βραβείο στο 4ο Ευρωπαϊκό Συμπόσιο Γλυπτικής στο Chateau Serans στο Escouché της Νορμανδίας (Γαλλία).

Το Συμπόσιο, που οργανώθηκε κάθε χρόνο από την Association Art dans L'Orne, με συμμετοχή γλυπτών από όλη την Ευρώπη, είχε εφέτος θέμα τις "Μυθολογικές θεότητες".

Η βραβευμένη με το 1ο βραβείο ελληνική συμμετοχή, μια γλυπτική σύνθεση με τον τίτλο "Πλούτανας και Περσεφόνη" (ύψους 1,95), υποδείχθηκε με μπάρε μάρμαρο Λεβαδίας, στο διάστημα από 14 έως 20 Αυγούστου 1999.

Νέα Μουσεία

Στο Άγιον Όρος, στη Μονή Βατοπεδίου, θα δημιουργηθεί μουσείο στο οποίο θα εκτίθενται οι θησαυροί της Μονής που επί αιώνες μένουν στις αποθήκες. Ακόμα θα οργανωθεί βιβλιοθήκη για τα περίπου 4.000 σπάνια βιβλία που έχει η Μονή. Παρόμοια μουσεία σχεδιάζονται και για τη Μονή Βήρων και τη Μονή Μεγίστης Λαύρας.

Επιδες για το Φάρο

Οι Γάλλοι αρχαιολόγοι, που ασχολούνται με τα βυθισμένα μνημεία της Αλεξάνδρειας έχουν ελπίδες ότι, κάτω από τα τσιμεντένια μπλοκ που βυθίστηκαν το 1993 για την αναμόρφωση του λιμανιού, θα βρεθούν τμήματα του Φάρου της Αλεξάνδρειας, ενός από τα επτά θαύματα του κόσμου, σύμφωνα με τις αξιολογήσεις των αρχαίων.

Η κτίσις των Αθηνών

Παγκόσμια πρώτη στο Θεατρίβηλο Αθηνών: Η Καμεράτα, ορχήστρα του ΜΜΑ, με διεύθυνση του Αλεξάνδρου Μυράτ και εκλεκτούς σολίστς, απέδωσαν την καντάτα "Η κτίσις των Αθηνών" του Ντομίνικο Τσιμαρόδα (1749-1801). Άγνωστο έργο που, προφανώς, παιχτήκε μόνο στην Πρωτεύουλη της Ρώμης, όταν γράφτηκε για την Ακαδημία της Μεγάλης. Το θέμα της, η μυθολογία των Αθηνών με το βασίλειο Κέκροπα και τη συζύγο

του Αγλαύρα, είναι άλλη μια μαρτυρία για τη γαίτη που ασκούσε η αρχαία Ελλάδα στον πνευματικό και καλλιτεχνικό κόσμο της εποχής εκείνης.

Διατηρητέο δέντρο

Στην περιοχή Αγίων Αναργύρων Αττικής φύεται μια ελιά 2500 ετών. Είναι το πέμπτο ελαιόδένδρο που ανακηρύσσεται σε διατηρητέο μνημείο της φύσης (τα άλλα: στο Ναύπλιο, τη Δήμηια, την Καλαμάτα και τον Αλμυροπόταμο). Είχε προηγηθεί η ελιά του Πλάτωνα, που όμως καταστράφηκε από φορτηγό.

Αρχαία Αγορά Θεσσαλονίκης

«Αρχαία Αγορά Θεσσαλονίκης 1989-1999 – ανασκαφή, συντήρηση, αναστήλωση, εκπαίδευση και τα αποτελέσματα του ευρωπαϊκού προγράμματος Raphael Oeida» ήταν το θέμα της διημερίδας που οργανώθηκε στις αρχές Σεπτεμβρίου στη Θεσσαλονίκη και στην οποία 26 επιστήμονες παρουσίασαν τις ανασκαφές και τα ανακατασκευασμένα και οικιακά εμρήματα και οικιακά εμρήματα και οικιακά εμρήματα που διατήρησε θαυμάσια τα κτερίσματα, είναι πολλαπλές: βρισκείται σε ελάχιστα μελετημένη περιοχή και διατηρεί όλα τα στοιχεία του ανέπαφα. Η θέση των αντικειμένων που μαρτυρούν για το τελετουργικό της ταφής, ακόμα και τα χρώματα που χρησιμοποιήσαν οι αρχαίοι μπορούν να μελετηθούν και να αναλυθούν.

Η Βεργίνα αποκαλύπτει

Νέος, μικρός, χτιστός τάφος αποκαλύφθηκε από ερευνητές του Α.Π.Θ. τον Ιούνιο του 1999 στη Βεργίνα. Οι πληροφορίες που παρέχει ο ασυλίστος αυτός τάφος, που διατήρησε θαυμάσια τα κτερίσματα, είναι πολλαπλές: βρισκείται σε ελάχιστα μελετημένη περιοχή και διατηρεί όλα τα στοιχεία του ανέπαφα. Η θέση των αντικειμένων που μαρτυρούν για το τελετουργικό της ταφής, ακόμα και τα χρώματα που χρησιμοποιήσαν οι αρχαίοι μπορούν να μελετηθούν και να αναλυθούν.

Οι Αέρηδες

Οι Αέρηδες, το περίφημο δημόσιο λουτρό της Πλάκας, αναστήλωθηκε. Χτισμένο στα χρόνια της Τουρκοκρατίας ελάχιστα προσθήκες ή αλλαγές έχει υποστεί. Έτσι, σήμερα μας δίνει την εικόνα των λουτρών όπως έχει απαθανατιστεί στα φιλολογικά κείμενα και σε γκραβούρες του 19ου αιώνα.

Domus aurea

Ο Χρυσός Οίκος του Νέρωνα είναι πια επισκέψιμος, μετά από 20 χρόνια εργασιών συντήρησης. Το τεραστίου διαστάσεων αυτό παλάτι, που βρισκείται στο κέντρο της Ρώμης, υπήρξε ένα από τα πολυ-

τελότερα κτίσματα του αρχαίου κόσμου. Διακοσμημένο με άλλα χρυσού, πολυτιμους λίθους, σπάνια υφάσματα και έλεφαντόδοντο, περιέκλειε αγάλμα του Νέρωνα, ύψους 30 μ.

Ναυάγιο του 750 π.Χ.

Εξήκοντα από την Τύρο, στις ακτές του Ισραήλ ναυάγησαν, και 2500 χρόνια αργότερα, ο ερευνητής Μπόμπο Μπλάιζον τα βρήκε. Είναι δύο εμπορικά πλοία, μήκους 20 και 15 μ. αντίστοιχα, φορτωμένα με αμφορές που τα βούλασε η φουρτούνα. Το περιεχόμενο μερικών αμφορέων έχει σωθεί, καθώς και μέρος από τα σκαριά, γιατί, στο μεγάλο βάθος όπου βρέθηκαν, το κρύο δεν επιτρέπει την ανάπτυξη μικρο-οργανισμών που καταστρέφουν το ξύλο και δεν υπάρχουν ιχθυάγια για να σκεπάσουν τα ναυάγια.

SOS: καταστρέφονται κειμήλια

Από τον Ιανουάριο του 1999 δεν είναι πλέον επισκέψιμη η Λαογραφική Συλλογή Όσσας, αφού στο χώρο όπου στεγαζόταν επί επτά χρόνια, σε αίθουσα του διατηρητέου Δημοτικού Σχολείου Όσσας, έχουν εγκατασταθεί οι διοικητικές υπηρεσίες του νεοσύστατου Δήμου Βεργίτικου.

Τα εκθέματα της συλλογής βρίσκονται στοιβαγμένα σε αίθουσα του Δημοτικού Σχολείου, που χρησιμοποιείται ως αποθήκη, μαζί με εκατοντάδες άλλα αντικείμενα, κάτω από απροδεδτεκτες συνθήκες καθαριότητας, ασφάλειας και προστασίας.

Την ιδέα για τη δημιουργία της Συλλογής είχε ομάδα νέων του χωριού, οι οποίοι από το 1992 άρχισαν να συγκεντρώνουν με αγάπη και μεράκι λαογραφικά εκθέματα. Οι κάτοικοι ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση παραχωρώντας αντικείμενα και βιβλία αντίπροσωπευτικά της τοπικής λαϊκής παράδοσης και τέχνης, όπως παλιές φωτογραφίες, γεωργικά και κτηνοτροφικά εργαλεία, υφεντά, αντικείμενα καθημερινής χρήσης, εργαλεία τασοκρήνης, φορεσιές κ.ά.

Έως σήμερα, η Λαογραφική Συλλογή της Όσσας έχει συμμετάσχει με την έκθεση Λαογραφικού ύλικου σε διάφορες εκδηλώσεις, όπως στην κλαδική έκθεση «ΑΓΡΟΤΙΣ» της Διεύθυνσης Εκθέσεων Θεσσαλονίκης, καθώς και στις εκδηλώσεις της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης «Θεσσαλονίκη 1997», απ' όπου και απέσπασε τιμητικό δίπλωμα.

Μετά από σχετικό δημοσίευμα της εφημερίδας «ΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ» (7.5.99), ο δήμαρχος Βεργίτικου κ. Χαράλαμπος Αολανιδής, αντα-

ποκρινόμενος θετικά στην πρόταση των παιδιών, δεσμεύτηκε για τη στέγαση της Συλλογής σε ανακαινισμένο κτήριο της Όσας, χωρίς όμως ακόμη να υπάρξει αποτέλεσμα.

Δυστυχώς, ως αυτή τη στιγμή η Λοογραφική Συλλογή παραμένει απροσάρτητη στο έλεος της φθοράς του χρόνου, κάτω από ανεξέλεγκτες συνθήκες φωτισμού, υγρασίας και θερμοκρασίας, με άμεσο αντίκτυπο στη μελλοντική κατάσταση των αντικειμένων.

Τα αντικείμενα αυτά αποτελούν οικογενειακά κειμήλια που συνδέονται την πλούσια ιστορική και πολιτισμική κληρονομιά του χωριού μας, γι' αυτό και είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τη ζωή των κατοίκων του.

Είναι ανάγκη να υπάρξει άμεση παρέμβαση και συνεργασία του Δήμου Βερίτσου με το Σύλλογο Οσασίων για την εξεύρεση λύσης στο πρόβλημα και συγχρονισμός ενεργειών από πλευράς και των δύο.

Ωστόσο, ως μελλοντικός στόχος θα μπορούσε να είναι η ίδρυση «Λοογραφικού Μουσείου Όσας» σε ένα από τα παραδοσιακά σπίτια του οικισμού, αφού αναστηλωθεί και διαμορφωθεί κατάλληλα, με σκοπό να διαφυλάξει, αναδείξει και προβάλει τον ιστορικό και πολιτισμικό πλούτο της Όσας, αλλά ιδίως και ολόκληρου του δήμου Βερίτσου. Με αυτόν τον τρόπο, θα συνέβαλλε στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού, στην επισκεπτική σχολείων, φοιτητών, εκδρομών κ.ά., αλλά κυρίως θα μπορούσε να αναδειχθεί σε ένα ανοιχτό σχολείο προβολής της λαϊκής μας παράδοσης, ώστε οι νεότερες γενιές να ανακαλύψουν και να γνωρίσουν τα ήθη και τα έθιμα του τόπου τους, αλλά και την καθημερινή ζωή των παποπούδιων τους, κατά τα παλαιότερα χρόνια.

Η ιστορία και ο Πολιτισμός αήκουν σε όλους... Έχουμε χρέος και ευθύνη να τα διατηρήσουμε!

Άγγελος Β. Μήτσας
Συμπληρωτής Αρχαιολόγος
και Έργων Τέχνης

Μουσείο Εικόνας

Το Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας ανακαίνισε το Μουσείο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Εικόνας, το οποίο εγκαινιάστηκε στις 8.10.99. Παράλληλα οργανώθηκε ημερίδα με θέμα τις «Νέες μουσειακές αντιλήψεις στην αυγή του 2000».

Σημαντικές αναστηλώσεις

Περίπου 40 κάδρα νησιωτικών και παράκτιων περιοχών θα

«σωθούν». Θα συντηρηθούν, βάσει του προγράμματος «Κάστρων περιήλους», ώστε να αναθεωρηθούν σε χώρους αναίχτης σύγχρονης και κομψότερας, όπου ο περιπατών και η απόλαυση του περιβάλλοντος θα ζωντανεύουν και μνημιαίες. Όπως τα περισσότερα μας μνημεία, έτσι και τα κάστρα συχνά δεν είναι παρά η συνέχεια παλιότερων σχηρωματικών έργων και μαρτυρούν την ιστορική συνέχεια. Στις 16 Οκτωβρίου, στο Αργοστόλι της Κεφαλονιάς εγκαινιάστηκε έκθεση με το υλικό από τις μελέτες των κάστρων (φωτογραφικό υλικό, σχεδιαστικό, τοπογραφικό κ.ά.).

Σημαντική εκδήλωση

Σημαντικό μπορεί να θεωρηθεί το γεγονός ότι στο περιεχόμενο της Βουλής εγκαινιάστηκε έκθεση με θέμα «Αρχαίο ελληνικό θέατρο: από τον κόσμο των θρησκευτικών τελετουργιών και του Μύθου στην εποχή του Λόγου και της Δημοκρατίας». Σημαντικό γιατί το θέατρο υπήρξε ο τομέας της κατεχομένης έκφρασης των αξιών της κλασικής δημοκρατικής Αθήνας, Φυτογραφίες, μακέτες, κοστούμια, αλλά αντικείμενα σχετιζόμενα με τις θεατρικές παραστάσεις, εκτίθενται, σχολιασμένα από τον Κ. Γεωργουσόπουλο.

Πολιτιστικά

Το μεταξύ ήταν κάποτε είδος πολυτελείας, φορητό με μνημιαίες εξουσίες. Έτσι, η νέα χρήση του ερυσσασίου «Αθηναίς» (που έως το 1925 επεξεργάζονταν μετάξι) ως πολιτιστικού κέντρου είναι η πλέον αριστούσα. Το κτίριο αυτό συγκρότημα 5000 τ.μ. θα στεγαστεί το πρώτο Μουσείο Κυπριακής Τέχνης στην Ελλάδα, μια Πινακοθήκη με έργα σύγχρονης Ελληνικής και Κυπριακής Τέχνης, Συνεδριακό κέντρο κ.ά.

Στο Σουηδικό Ινστιτούτο

Το Σουηδικό Ινστιτούτο Αθηνών οργάνωσε, στις 25.10.99, διάλεξη του καθ. François de Polignac με θέμα «Public Contexts and the definition of "Public Space" in Early Greece».

Ανάγκη προσοχής

Το «άλλο» κέντρο της Αθήνας, η υποβαθμισμένη, ετούτη τη στιγμή, περιοχή των Εξαρχείων και της Νεαπόλεως, καταρρέει. Βιαστική είναι η ανάγκη αναστήλωσης ορισμένων παραδοσιακών κτηρίων που απειλούνται άμεσα από την αδιαφορία (του κράτους), την αδιαφορία (των ιδιοκτητών που δίνουν να οικοδομούνται πολυκατοικίες στη θέση τους) και το σεισμό (που

φέρνει στο προσκήνιο τους προηγούμενους κινδύνους).

Βυζαντινή κεραμική

Στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού της Θεσσαλονίκης εγκαινιάστηκε (11.10.31.12.99) έκθεση με θέμα τα «Βυζαντινά εφιαλόμενα κεραμικά. Η Τέχνη των εγχάρυτων». Είναι η πρώτη φορά που αφιερώνεται έκθεση στη χαρακτηριστική αυτή μορφή της βυζαντινής κεραμικής τέχνης. Τρεις ενότητες ξεχωρίζουν: α) πορεία και εξέλιξη της εγχάρυκτης κεραμικής από τα μεσοβυζαντινά έως τα μεταβυζαντινά χρόνια, β) ευρήματα από τα δύο ναυάγια της Αλοννήσου και του Καστελόριζου αντίστοιχα του 12ου και του 13ου αιώνα, και γ) αγία που μπορούν να αποδοθούν σε ορισμένα γνωστά εργαστήρια.

Η έκθεση αυτή οργανώθηκε για να συνοδεύσει το «Το Διεθνές Συνέδριο της Μεσαιωνικής Κεραμικής της Μεσογείου».

Σημαντική συμβολή

Σημαντική είναι η συμβολή της γεωλογίας στην αρχαιολογική έρευνα. Αποδείξει μια κατατοπιστική, σαφές και εύστοχο τετράπτυχο που εγράφησαν οι: Εφη Φίτου-Jones, Alan J. Hall και A. Atkinson, του Πανεπιστημίου της Γλασκώβης, και που το έθεσε σε κυκλοφορία το Μεταλλευτικό Μουσείο Μήλου, με τίτλο *Τα βιομηχανικά ορυκτά της Μήλου στην Αρχαιότητα: Στυπτήρια και Θείο* (1999). Πρόκειται για μια σύνομη εργασία, που καλέ θα ήταν να κυκλοφορήσει ως βιβλίο με λεπτομέρειες και σημειώσεις. Αναφέρεται στη σημασία των ορυκτών κατά την αρχαιότητα, με αφορμή ένα μεσαιωνικό κείμενο, και μας ενοηεί (ιστορικά και γεωλογικά) στον αρχαιολογικό χώρο της Μήλου, την Αγία Κυριακή, όπου βρέθηκαν ίχνη αρχαίας εξορυκτικής δραστηριότητας και έχουν αναγνωριστεί γεωλογικά κοιτάσματα.

Το Πρόγραμμα της Συλλογής Εικόνων Βελιμέζης του Μουσείου Μπενάκη

Το Πρόγραμμα Βελιμέζης του Μουσείου Μπενάκη, που από το 1991, στις διάφορες φάσεις εκτέλεσής του, επέτρεψε τη συγκέντρωση, συντήρηση, μελέτη και δημοσιοποίηση των εικόνων της αρχικής Συλλογής Αμιλιού Βελιμέζη, φέτος το καλοκαίρι συμπλήρωσε τον τρίτο κύκλο Εκδηλώσεων του, που ήταν και ο δεύτερος κύκλος του ενός Ελλήνων. Μετά τη Θεσσαλονίκη (Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού) και

την Αθήνα (Μέγαρο Μουσικής), οι Εκθέσεις της Συλλογής οργανώθηκαν στα μεγάλα ευρωπαϊκά Μουσεία: στο *Freiburger* Ελβετίας (Musée d'Art et d'Histoire), στο *Recklinghausen* Γερμανίας (Kunsthalle / Ikonen-Museum), στη *Βαρκελώνη* Ισπανίας (Museu Nacional d'Art de Catalunya), με αποκορύφωμα την πλουσιότετη σε συν-εκθέματα ισπανικής προέλευσης Έκθεση στο Museo de Santa Cruz του Τοledo και με θέμα "De Creta a Toledo. Iconos Griegos de la Colección Velázquez".

Ταυτόχρονα γίνονται και πολλές παράλληλες εκδηλώσεις: *Ομιλίες, Συμπόσια, Συναυλίες της Ελληνικής Βυζαντινής Χορωδίας*, καθώς και *επιπέριπτες μουσειών*.

Επίσης, πραγματοποιήθηκαν ειδικές παρουσιάσεις του εντύπου και ηλεκτρονικού υλικού (*supports*) του Προγράμματος και του εκπαιδευτικού CD-ROM: "Η Συντήρηση των Εικόνων της Συλλογής Βελιμέλι" (Ελληνικά-Αγγλικά-Ισπανικά) σε διεθνείς πανεπιστημιακούς και εκθεσιακούς χώρους, καθώς και σε Σχολεία και Ιδρύματα της Ελλάδας.

Οι πιο πάνω Εκθέσεις-παρουσιάσεις, και γενικότερα εκδηλώσεις, έγιναν υπό την αιγίδα του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως και των ανά τον κόσμο Ι. Μητροπόλεων, της Direction X της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και των Υπουργείων Πολιτισμού και Εξωτερικών της Ελλάδας και, κατά περίπτωση, των αντίστοιχων χωρών, όπου αυτές πραγματοποιήθηκαν.

Εδώσθη έτσι τη δυνατότητα να γνωρισθούν στοιχεία της μεταβυζαντινής τέχνης και του ελληνικού πολιτισμού γενικότερα χιλιάδες άτομα, που παρακολούθησαν τις εκδηλώσεις είτε άμεσα είτε έμμεσα, χάρη στα ΜΜΕ.

Για την περίοδο Οκτωβρίου 1999-Ιουλίου 2000 οργανώνονται:

Εκθέσεις: Στη *Λισαβόνα* (Jerónimos-Mosteiro de Santa Maria de Belém).

Στη *Nice Γαλλίας* (Musée Archéologique et Centre Universitaire).

Στη *Βενετία* (Fondazione Querini-Stampalia).

Επίσης: **Εκδηλώσεις:** στο *Βερολίνο*, στο *Αννόβερο*, στο *Παρίσι* και στη *Μόσχα*, και, βέβαια, η προετοιμασία του αντίστοιχου εντύπου υλικού στις διάφορες γλώσσες.

Αισιοδοξία

Η ζωφόρος του Παρθενώνα θα σωθεί! Πρόκειται να συντηρηθεί σύμφωνα με τη νέα μέθοδο, την οποία επινόησαν οι αρχαιολογικές (Α. Πάνου, Κ. Παπασταμάτου, Κ. Φραντζοσκάκη) με την καθοδήγηση της χημικού-μηχανικού του

Πολυτεχνείου Εύης Παπακωνσταντίνου. Τα έργα θα καθαριστούν αφού αφαιρεθούν οι παλιές κόλλες σκεύασής, και για την απονύμφωση της επιφάνειας θα εφαρμοστεί η μέθοδος Σκουλικιά, που έχει δώσει ικανοποιητικά αποτελέσματα. Βέβαια, μαζί και χάρη στη ζωφόρο του Παρθενώνα, θα σωθεί και πλήθος άλλων έργων τέχνης, τα οποία υποφέρουν και αυτά από τις ίδιες αιτίες.

Στη Μάνη

«1000 αιώνας Προϊστορίας στα Καλαμικά της Μάνης» είναι ο τίτλος της έκθεσης που οργανώθηκε στην Αρεόπολη (24.7-18.8. 1999) από την Εφορεία Παλαιοανθρπολογίας-Στηλιαολογίας και τον Δήμο Οτύλλου, προκειμένου να γνωρίσουν, κυρίως οι κάτοικοι του τόπου, την ιστορία του χώρου στον οποίο ζουν. Σχεδιαγράμματα, φωτογραφίες και ευρήματα ζωντανών επαχθών, όπου η εικόνα της Μάνης ήταν τελείως διαφορετική από αυτήν που γνωρίζουμε σήμερα.

Μαθήματα συντήρησης

Λάβει την ειδηση πως και φέτος, στον οικο Christie's, ο κ. Μηνάς Καττήχρηστος δίνει απογευματινές διαλέξεις για ενήλικους που θέλουν να γνωρίσουν τα μυστικά της συντήρησης και παράλληλα να αποκτήσουν γνώσεις ιστορίας της τέχνης (Christie's, Φιλελλήνων 26, Αθήνα, τηλ.: 321 2901, φαξ: 321 2991), ενώ στο Κέντρο Τεχνών «Πλάκα» διδάσκει στο διετές κολλεγιακό τμήμα συντήρησης έργων τέχνης για αποφοίτους λυκείου που αποκοτών πτυχίο Συντήρησης («Πλάκα», Πατησίων 65 & Ιουλιανού, τηλ.: 823 5667, φαξ: 825 0627).

Συμπόσιο για τον Μυκηναϊκό Κόσμο

Β' Διεθνές Διεπιστημονικό Συμπόσιο με θέμα «Η περιφέρεια του Μυκηναϊκού Κόσμου» πραγματοποιήθηκε στις 26 Σεπτεμβρίου 1999, με παράλληλη έκθεση (Αρχαιολογικό Μουσείο Κάστρου Λαμίας), όπου εκτίθενται τα ευρήματα από τις σωστικές ανασκαφές κατά μήκος της Νέας Εθνικής Οδού στο νομό Φθιώτιδος.

Στα Εκπαιδευτικά Προγράμματα

Στο πλαίσιο των Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων που οργανώνει το Μουσείο Μπενάκη, με την ευκαιρία έκθεσης που πραγματοποιήσε με θέμα «Τα Ελληνικά Κοσμήματα», κυκλοφόρησε έναν φακέ-

λο με το θέμα αυτό. Ο φάκελος περιλαμβάνει τρία έντυπα: 1) Ελληνικό «κόσμος», της Νίκης Φωρράκη-Μπαλεσιώτη, 2) Μικράς πολιτικής ιστορίας από το Βυζάντιο, της Μαρίας-Χριστίνας Δεσπούνη-Γιαννουλάου, 3) Νεοελληνικά κοσμήματα, στολίσια μιας άλλης εποχής, της Μαρίας Καρβουνάκη-Βασιράκη. Τα τρία αυτά έντυπα δίνουν τη διαχρονική ιστορία του ελληνικού κοσμηματοσ αφού πρώτα παρουσιάζουν τις διάφορες κατασκευαστικές τεχνικές. Θαιμιάσια τα κείμενα, σύντομα, εύληπτα και ευχάριστα, αλλά έχουμε κάποιες ανησυχίες για την αισθητική, η οποία είναι μεν άφορη, απευθυνεται όμως σε ενήλικους.

Τίρυνθα

Η αρχαία Τίρυνθα αποκαλύπτει συνεχώς νέα μυστικά. Το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο έφερε στο φως φράγμα του 13ου αιώνα. Σύμφωνα με τη γνώμη των ανασκαφών, προκειται για σημαντικότατο έργο της Μυκηναϊκής εποχής, αντίστοιχο με το φράγμα της Κνωπούς και βρέθηκε κατά τη διανομή αγροτικού δρόμου.

Αρχαία στο δρόμο

Μέρος της διαδρομής της Αττικής οδού, του νέου δρόμου που θα ενώνει τα Σπάτα με την Ελευσίνα, συμπίπτει με αρχαιο-οδικό κόμβο των κλασικών χρόνων: με τον οδικό άξονα που συνδεει το δήμο Παλλήνης με την περιοχή των Αραφινών Αλων και τον Μαραθώνα, και διασταυρωνόταν με το δρόμο που οδηγούσε προς την Ανθούσα. Η διασταύρωση πλαισιωνόταν από τέσσερις τριφυλούς περιβόλους, δύο από τους οποίους παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς έχουν βάθρο. Εκτός όμως από τα κτίσματα, και τα κινητά ευρήματα αυτής της σωστικής ανασκαφής είναι σημαντικά και χρονολογούνται στον 4ο αιώνα π.Χ. Όμως, τι θα γίνουν τα αρχαία; ο δρόμος θα τα καταστρέψει ή θα κατασκευαστεί γύρωμα ώστε να περάσει από πάνω και ωστόσο θα διατηρηθούν σε κατάχαμη;

Το κρυφό

Σε βλέπω, δε σε βλέπω... Στον Πειραιά ολένια και αποκαλιπτόναι αρχαία στοιχεία της ζωής, στο λιμάνι και πάλι, παραχωμένα στα θεμέλια ή στις πρασιές των πολυκατοικιών. Στο Πασιγαμιά αποκαλύφθηκαν μοναδικοι νεώσοικοι του αθηναϊκού στόλου. Λόγω του υψηλού κόστους της αποπλυστήρασης, τα οικοπέδα της αποπλυστήρασης λύθη: οι νεώσοικοι, τα μοναδικά αυτά μνημεία που μας παρέχουν πληροφορίες για το ναυτικό των

κλασικών χρόνων, θα διατηρηθούν σε ανοιχτό, αεριζόμενο υπόγειο της πολιτακοίας που θα υψωθεί από πάνω τους!

Η ελληνική ενδυμασία

Το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού (Πειραιώς 254) και το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα παρουσίασαν έκθεση-πανόραμα της ελληνικής ενδυμασίας από την προϊστορία έως τις αρχές του 20ού αιώνα, περίοδο που σημαδεύεται από την έντονη επίδραση της ξενόφερτης δυτικής μόδας. Το σποτικό μεν έκθεσης (Ιωάννα Παπαντωνίου), η μουσική (Σταμάτης Κραουνάκης) και η χορογραφία (Σοφία Σπυράτου) έδωσαν ένα σύνολο ζωντανό, ευχάριστο, με Εκθάλαξη την ιστορική πορεία, που εξέπληξε ευχάριστα τους θεατές.

Το Αιγαίο των Νομισμάτων

Με τον τίτλο αυτόν, άνοιξε, στις 3 Νοεμβρίου, έκθεση στο Ζάππειο Μέγαρο. Η σημασία των νομισμάτων στη μελέτη των πολιτισμών είναι μεγάλη και πολυδιάστατη, καθώς τα νομίσματα μαρτυρούν για τις εμπορικές επαφές των διαφόρων πόλεων, για την οικονομική κατάσταση των κρατών, για το επίπεδο της τέχνης στην κάθε εποχή, για την ανάπτυξη της τεχνολογίας στις διάφορες περιοχές και για τον πλούτο που κρύβει η γη τους, για τα πολιτιστικά, τη θρησκεία, τη γνώση της φύσης και για τόσα άλλα θέματα. Με την ευκαιρία της έκθεσης αυτής, το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων (ΤΑΠ) κυκλοφόρησε, σε συνεργασία με το Νομισματικό Μουσείο, σειρά 27 νομισμάτων, χειροποίητων πιστών αντιγράφων ισάριθμων αρχαιοελληνικών κοπών, από σχήμα 950". Τα νομίσματα αυτά διατίθενται στο πωλητήριο του ΤΑΠ, Πανεπιστημίου 57, τηλ. 325 3901, www.tap.culture.gr, και σε πωλητήρια διάφορων αρχαιολογικών μουσείων ανά την Ελλάδα.

Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτισμικής Κληρονομιάς

24-25-26 Σεπτεμβρίου 1999 ήταν οι Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτισμικής Κληρονομιάς που, στην Ελλάδα, αποσπασίστες να γιορταστούν με θέμα το «Αθάνατο νερό». 54 περιοχές της Ελλάδας πήραν έπισημα μέρος στον εορτασμό. Κοινό στις περιοχές αυτές, μερικές άλλες που δεν είχαν προλάβει να δηλώσουν συμμετοχή, την τελευταία στιγμή εντάχθηκαν στο πρόγραμμα, έτσι που η Ελλάδα ο-

λόκληρη, από την Κρήτη έως τη Σαμοθράκη, τίμησε το αθάνατο νερό, τη ζωοδόχο πηγή, τη θαλάσσια. Ισως η επιτυχία του φετινού εορτασμού να οφείλεται στο ότι το νερό είναι το πρώτο από τα στοιχεία τα συνυφασμένα με την ύπαρξή μας και την ιστορία μας. Με την ευκαιρία του εορτασμού της, η Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού κυκλοφόρησε ένα 16σελίδο εντυπωσιακό έντυπο που σκιαγραφεί τον βυζαντινό υδάτινο κόσμο: το ρόλο του νερού στη ζωή και τις ανθρώπινες ενέργειες για να το έχει και να το χρησιμοποιεί ποικιλότροπα.

Η Ευρώπη χωρίς την Ελλάδα;

Προκλήθηκε σοβαρό θέμα από το Διεθνές Συμπόσιο για τη δημιουργία «Μουσείων της Ευρώπης», καθώς έγινε προσπάθεια να παραβλεφθεί η ελληνική επίδραση στον ευρωπαϊκό πολιτισμό μέσα από την αρχαία ελληνική και βυζαντινή προσφορά. Η Υπουργός Πολιτισμού κ. Ελισάβετ Παπαζώη αντέδρασε αμέσως δηλώνοντας: «Η προσπάθεια που έγινε σ' αυτό το Διεθνές Συνέδριο να παραβλεφθούν η ελληνική αρχαιότητα και η βυζαντινή συνιστά διαστρέβλωση της ευρωπαϊκής ιστορίας. Είναι παγκοσμίως γνωστή και αποδεκτή η επίδραση και η προσφορά του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού και του Βυζαντίου στη διαμόρφωση της δυτικής σκέψης και στη δημιουργία του δυτικού πολιτισμού, δηλαδή του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Το Υπουργείο Πολιτισμού θα αντιδράσει σ' αυτή τη μεθόδευση: θα ζητήσω να συζητηθεί το θέμα στο επόμενο Συμβούλιο Υπουργών Πολιτισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα ενημερώσω με επιστολές μου την Φιλική του Υπουργείου Πολιτισμού που προεδρεύει στο Συμβούλιο, την Επιτροπή Πολιτισμού στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ελληνική Επιτροπή κ. Ανα Διαμαντοπούλου, και όλους τους Έλληνες Ευρωβουλευτές».

Ελληνική Αρχαιολογία χωρίς Σύνορα

Οι αρχαιολογικές ανασκαφές ανά τον κόσμο δείχνουν πόσο εκτεταμένη ήταν η ελληνική επιρροή κατά την αρχαιότητα. Θέλω να υπενθυμίσει στο ελληνικό κοινό τα κατάλοιπα αυτά του μείζονος Ελληνισμού, το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, σε συνεργασία με το Ίδρυμα Γ. Λεβέντη και το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, οργάνωσε σειρά συναντήσεων που απευθύνονται στην αρχαιολογική

κοινότητα και το ευρύ κοινό. Έλληνες και ξένοι ειδικοί εκθέτουν τα θέματα που συνδέονται ενόπτες. Την περατή άνοιξη, ο πρώτος κύκλος ομιλιών, που περιελάμβε τέσσερα ζεύγη διαλέξεων, ήταν αφιερωμένος στο νοτιοανατολικό τμήμα της αρχαίας ελληνικής οικουμένης. Φέτος, ο δεύτερος κύκλος, με ισάριθμες ομιλίες, θα καλύψει το βόρειο και δυτικό τμήμα. Τα κείμενα θα δημοσιευτούν σε ειδικό τόμο. Κύκλοι ομιλιών: 8.11-7.12.99, «Ελληνική Αρχαιολογία χωρίς Σύνορα», 15.12.99, Στρογγυλή τράπεζα: «Οθόνη και γαστήρι: Βίαι παράλληλοι», 17-21.2.00, «Οι πολιτικές της έρευνας στην Ευρώπη», 1.2-29.2.00, «Κύπρος, σταυροδρόμι της Μεσογείου», 7.3-28.3.00, «Ευθανασία: η σημαντική του «καλού» θανάτου», 4.4-18.4.00, «Η αρχιτεκτονική της ύλης», 8.5-5.6.00, «Οι συλλογικοί φάβοι στην Ιστορία», Πηλη: Ελένη Γραμματικοπούλου, τηλ. 727 3501 www.eie.gr

Καταστροφές

Τελευταίος σεισμός και οι συνεχείς μετασεισμικές δονήσεις δεν κατέστρεψαν μόνο τα σύγχρονα κτίσματα. Εκτός από τη Μονή Δαφνίου, που έδωσε πολλές σοβαρές ζημιές, το φρούριο της Φυλής, ένα από τα σημαντικότερα οχυρά της Αττικής που κατασκευάστηκε στα κλασικά χρόνια, δέχτηκε στην εικόνα βομβαρδισμένου κάστρου.

Ροβερέτο και Αρχαιολογία

Η «10η Διεθνής Συνάντηση Αρχαιολογικής Ταινίας του Ροβερέτο» (Ιταλία) πραγματοποιήθηκε και φέτος με συμμετοχή 70 ταινιών. Τα βραβεία απέσπασαν οι ταινίες που προφέρουν στους Ευρωπαίους κάποια εξωτική νότα. Το Βραβείο Paolo Orsi, το σημαντικότερο από αυτά που δίνονται στο Ροβερέτο, πήρε η ταινία «Htan με Φορέ» (Ιταλία Μεσοποταμία (γαλλική παραγωγή), χρήση στον ευγενή συνδυασμό της αρχαιολογικής έρευνας με την κινηματογραφική γλώσσα. Απόσπασαν ακόμα βραβεία: «Τα κοσμημένα στήλια του Βόρνο» (γαλλική παραγωγή), μια περιπετυώδης εξερεύνηση σπηλιών με σταλκίτες και βραχογραφίες. Αυτή η απόδοση της περιπέτειας, σε συνδυασμό με την επιστημονικότητα, της έδωσε βραβείο, ενώ το κοινό βράβεψε την ταινία «Αίνιγμα των Νάκρας» (γαλλική παραγωγή), χρήση στον ευγενή και από αρχαιολογική-επιστημονική σκοπιά το θέμα των «αεροδρόμιων» στην έρημο του Περου. Στο φετινό αυτό διαγωνιστικό τέσσερις ελληνικές ταινίες: α. «Τι εν-

νοούσε ο κυρ-Μανουήλ Παλαιολόγος», της Μέλης, Ξυρδάτου, β. «Αμφιπόλη», του Απόστολου Τσιτσάλη, γ. «Οι μαρτυρηθέντες της Δημητσάνδας», του Λάκη Παπατάση, και δ. «Οι Θησαυροί της Τροίας», του Νίκου Αξαρλή.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

7ο Διεθνές Συνέδριο Μεσαιωνικής Κεραμικής της Μεσογείου

Από τις 11 έως τις 16 Οκτωβρίου πραγματοποιήθηκε στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και με την οικονομική υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το 7ο Διεθνές Συνέδριο Μεσαιωνικής Κεραμικής της Μεσογείου, το οποίο οργανώθηκε από τη Διεθνή Επιτροπή Μελέτης της Μεσαιωνικής Κεραμικής της Μεσογείου (AIECM2, Aix-en-Provence), το Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων (Θεσσαλονίκη), το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού (Θεσσαλονίκη) και την Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Θεσσαλονίκης.

Συνθέσεις, ανακοινώσεις και πινακίδες (posters) παρουσιάστηκαν τα θέματα: α) Ανάμειξη σε Ανατολή και Δύση: η βυζαντινή κεραμική από τον 10ο έως τον 15ο αιώνα. β) Μέθοδοι παραγωγής και τρόποι διακίνησης της μεσαιωνικής κεραμικής στη Μεσόγειο. γ) Από τη Ρώμη στο Βυζάντιο, από το Φοστάτ στην Κόρδοβα: εξέλιξη της φθοιολογίας των κεραμικών στη Μεσόγειο, 5ος-9ος αιώνας (στοργυλλή τράπεζα). δ) Η βόρειος Αφρική, η Ανατολή και η Δύση. Νεότερα ευρήματα.

Στο συνέδριο παρουσιάστηκαν, εξετάστηκαν και συζητήθηκαν, για πρώτη φορά στον ίδιο χώρο, μεσαιωνική κεραμικά και άλλα, σχετιζόμενα με την παραγωγή και τη διακίνηση τους θέματα, από τη Δυτική, την Ανατολική Μεσόγειο και τον βυζαντινό κόσμο, και διαπιστώθηκαν οι μεταξύ τους αλληλεπιδράσεις.

Με αφορμή το συνέδριο, το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού της Θεσσαλονίκης οργάνωσε έκθεση κεραμικών με θέμα "Βυζαντινά κεραμικά ή τέχνη των εγκαρτών", και το Μουσείο Μπενάκη στην Αθήνα παρουσίασε ένα μέρος της συλλογής των βυζαντινών κεραμικών που κατέχει, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων προέρχεται από την Κωνσταντινούπολη. Και οι δύο εκθέσεις συνοδεύονται

από καταλόγους στην Ελληνική και την Αγγλική.

SOMA 2000

Το αγγλικό Πανεπιστήμιο του Sheffield προτείνει σε ενδιαφερόμενους μεταπτυχιακούς ερευνητές να συμμετάσχουν σε Συμπόσιο για τη Μεσογειακή Αρχαιολογία. Το τέταρτο ετήσιο Symposium On Mediterranean Archaeology 2000 προσφέρει την ευκαιρία σε μεταπτυχιακούς σπουδαστές να παρουσιάσουν και να συζητήσουν τις εργασίες τους με τους συνδεδεμένους τους. Οι παρουσιάσεις μπορεί να είναι είτε ομιλίες με διάρκεια 10 έως 20 λεπτά της ώρας, είτε πόστερ. Την ανακίνηση λάβαμε στις 9 Νοεμβρίου 1999 και σημειώνεται ότι 29 Νοεμβρίου 1999 είναι η ημερομηνία που έληξε η κατάθεση των περιλήψεων των κειμένων. Η συνάντηση έχει προγραμματιστεί για τις 18-20 Φεβρουαρίου 2000. Για κάθε πληροφορία: The SOMA Annual Meeting/ The University of Sheffield Research School of Archaeology & Archaeological Sciences/ Westcourt, 2 Mappin St/ Sheffield S1 4DT/ fax: (+44) 114 272 7347/ E.mail<soma@sheffield.ac.uk>

BIBLIA

Υπερκατασκευές Συλλογικό έργο

Έκδ. National Geographic Society
Ελληνική έκδοση, Αθήνα 1999

Στον ιδιαίτερα καλαίσθητο τόμο με περισσότερες από 400 εικόνες και σχέδια πολύ καταπονητικά, παρουσιάζονται τα σπουδαία μεγάλα κατασκευαστικά έργα από την αρχαιότητα ως τη σύγχρονη εποχή.

Το πόνημα χωρίζεται σε εξήκαστα στο πρώτο, με γενικό τίτλο: "Ξεπερνώντας την απόσταση", παρουσιάζονται τα μεγάλα τεχνικά έργα που στόχο είχαν και έχουν την εκμείδνηση των αποστάσεων, όπως οι δρόμοι, οι διώρυγες, οι γέφυρες, οι σιδηρόδρομοι και οι αγωγοί. Στο δεύτερο κεφάλαιο: "Το ύψος και του βάθους", γίνεται παρουσίαση πύργων, ουρανοξύστων και σπράγγων. Το τρίτο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στους Δημοσικούς χώρους. Έτσι, σπουδαία Σταδία αλλά και Εκθεσιακά Κέντρα γίνονται αντικείμενα παρουσίασης και σχεδίασμού, από το Κολοσσαίο της Ρώμης ως το Κρίσταλ Πάλας, που αποτέλεσε σταθμό με την πρωτοπόρα, για την εποχή του, κατασκευαστική μέθοδο, αλλά και το Κέντρο Πομπιντού

στο Παρίσι. Στο τέταρτο κεφάλαιο, με τον γενικό τίτλο: "Η ανάγκη για προστασία", παρουσιάζονται οι σπουδαίες αχρηματικές κατασκευές με τα κόττρα στη στεριά, αλλά και στο νερό, με τις κατασκευές μεγάλων φραγμάτων, όπως εκείνο του Τάμεση, που στόχο έχουν την προστασία του ανθρώπου και την εξασφάλιση καλύτερων συνθηκών ζωής. Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η ενότητα: "Οι ανάγκες του πνεύματος", από τις πυραμίδες της Αιγύπτου, τον Παρθενώνα και τις κινεζικές παγόβουνες ως τα Αστεροσκοπεία και τα Βολκάνια κατασκευές: Το Πάνθεον της Ρώμης και την Αγία-Σοφία στην Κωνσταντινούπολη και τον Καθεδρικό Ναό της Φλωρεντίας, τον θόλο του Αγίου Πέτρου της Ρώμης όπου μεγαλοούργησε η ιδιοφυΐα του Μιχαήλ Άγγελου, μέχρι τους κατασκευαστικούς κώδικες των γοτθικών ναών. Το τελευταίο κεφάλαιο καλύπτει τα μεγάλα έργα που έγιναν για να πείσει ο άνθρωπος, όπως με την αξιοποίηση της ατομικής και ηλιακής ενέργειας, καθώς και τα σπουδαία υδροηλεκτρικά έργα που έχουν κατασκευασθεί.

Στο βιβλίο, που απευθύνεται στο ευρύ κοινό, περιέχονται πολλά και καταπονητικά σχέδια των κατασκευών, καθώς και ιστορικά στοιχεία για τους σπουδαίους δημιουργούς που τις πραγματοποιήσαν.

Για μια πρώτη προσέγγιση του θαυμαστού κόσμου των κατασκευών μέσα από την ιστορική τους εξέλιξη το βιβλίο μπορεί να αποτελέσει, για τον ενδιαφερόμενο, μια πρώτη γρήση στους ευρύτερους μελλοντικούς του προβληματισμούς.

Νίκ. Ο. Χολέβας
Καθηγητής Ε. Μ. Πολυτεχνείου

Η παλαιολιθική Μάνη

Ανδρέας Ντράλας

Έκδοση του συγγραφέα
Αθήνα 1999

Αν και φέρει τον υπότιτλο «Η ανασκαφή στα Καλαμάκινα», δεν πρόκειται για δημοσίευση ανασκαφής αλλά για μια εργασία που ξεκινά από τα πορίσματα της ανασκαφής στα Καλαμάκινα, καθώς αποτέλεσε την κύρια πηγή πληροφοριών για την Παλαιολιθική εποχή, τόσο στη Μάνη όσο και στην ευρύτερη Πελοπόννησο. Στο πρώτο μέρος: «Ο τόπος και ο χρόνος», ο συγγραφέας μας ξεναγεί γεωγραφικά, γεωλογικά και περιβαλλοντικά στη Μάνη και εξηγεί τη «στρατηγική» του αρχαιολόγου. Στο δεύτερο μέρος: «Άνθρωποι και πολιτισμός», κινείται τη χαρακτηριστικά του ανθρώπινου τύπου του Νεάντερταλ και την οργάνωση της ζωής του (κατοικία, διατροφή, σκέψη και εργασία), για να καταλήξει στον «Πνευματικό κόσμο», όπου, σε

τρεις σελίδες, δείχνει πως ο άνθρωπος των σπηλαίων είχε υψηλό πνευματικό επίπεδο αφού ήταν σε θέση να καταργεί το λέδο με ελεγχόμενες μεθόδους, να εκμεταλλεύεται στο έπακρο τον γεωγραφικό του χώρο, να θάβει τους νεκρούς του και να συλλέγει ή να επεξεργάζεται αντικείμενα από σπάνια πετρώματα και ορυκτά.

Βυζαντινά εφθαλμίνα κεραμικά. Η τέχνη των εγχάρκτων Επιμέλεια: Δήμητρα Παπανικόλα- Μακρτζή

Εκδ. Τ.Α.Π.Α., Αθήνα 1999

Με την ευκαιρία της έκθεσης βυζαντινών κεραμικών που οργανώθηκε στη Θεσσαλονίκη, κυκλοφόρησε κατάλογος τον οποίο επιμέληθηκε η Δήμητρα Παπανικόλα-Μακρτζή. Σε εισαγωγικό κείμενο δίνονται οι κατηγορίες και περιγράφονται τα εγχάρκτα βυζαντινά κεραμικά. Στη συνέχεια αξιολογούνται τα ευρήματα σε ναυδία και η σημασία του ναυαγίου. Ακολουθεί κεφάλαιο αφιερωμένο στα κεραμικά εργατήρια. Συνολικά σχολιάζονται 307 εκθέματα με θαυμάσιες φωτογραφίες, είτε είναι ακέραια είτε θραύσματα.

Η ποιητική της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας Δανιήλ Ι. Ιακώβ

Εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1998

Σημαντικό έργο, που αποκαλύπτει την παραγνωρισμένη δύναμη των Αθηναίων τραγικών, οι οποίοι, μέσα από δρόμους ανθρωπίνους διάνοησης και συναίσθηματος, οδηγούν το κοινό τους στην ανθρωπογνωσία, τη σημαντικότερη όμως προσφορά του ελληνικού πνεύματος.

Στο σχολείο... με χαρτί και καλαμίδα

Θάνος Μαρκόπουλος
Εκδ. Καλειδοσκόπιο, Αθήνα 1999

Πρόκειται για το τρίτο βιβλίο της σειράς «Στους δρόμους του Βυζαντίου» το οποίο κυκλοφορούσε οι εκδόσεις Καλειδοσκόπιο, με συνέπεια στην ποιότητα τόσο την πνευματική όσο και την αισθητική. Ο συγγραφέας, με θαυμαστή σαφήνεια και απλότητα που συνοδεύουν μια βαθύτατη γνώση και σεμνότητα, παρέχει πλήθος πληροφοριες που δύσκολα θα έβρισκε κανείς χιονίζοντας το βιβλίο αυτό. Ιστορικο-κοινωνικό πλαίσιο, μαθησιακή διαδικασία, διδακτέα ύλη

μας παραδίδονται με τρόπο αφηγηματικό και ευχάριστο και με εικονογράφηση που ζωντανεύει το κείμενο, έτσι που οι σελίδες περνάνε, και φθάνουμε στο τέλος έχοντας αποκομίσει πλήθος γνώσεων και θα θέλαμε να μην είχαμε τελειώσει το βιβλίο αυτό που, γραμμένο για παιδιά, διαβάζεται με την ίδια ευχαρίστηση και από μεγάλους!

Αρχαιολογικός άτλας του Αιγαίου

Τον περιμένουμε να κυκλοφορήσει στο εμπόριο. Είναι ο πληρέστερος αρχαιολογικός χάρτης του Αιγαίου. Τέσσερις κορυφαίοι αρχαιολόγοι (Βασ. Λαμπρινουδάκης, Λίνα Μελιδιώνη, Χρ. Ντούμας και Εύα Σημαντιώνη-Μπουρνιά) συνεργάστηκαν στην επιβλεψη του έργου, στο οποίο ο αναγνώστης θα βρει κωδικοποιημένες όλες τις πληροφορίες που μπορεί κανείς να χρειαστεί για να κινηθεί άνετα (σύγχρονο οδικό δίκτυο και πόλεις) και να επισκεφθεί όποια αρχαία τοποθεσία θελήσει.

Το Έργον της Αρχαιολογικής Εταιρείας κατά το 1998

Βασίλειος Χ. Πετράκος
Εκδ. Η εν Αθήναις Αρχαιολογική
Εταιρεία, Αθήνα 1999

Αφιερωμένο στη μνήμη των Στέφ. Α. Κομνηνού και Αν. Κ. Ορλιάνδου. Το Έργον περιλαμβάνει αναφορές σε δέκα ανακαλύψεις και σε πέντε έργα αναστητικής μνημείων καθώς και στη μορφωτική δράση του Ιδρύματος.

Σύνεση Τριμηνιαία έκδοση Σπουδής στην Ορθοδοξία Τεύχος 71, Αθήνα 1999

Το τεύχος αυτό είναι αφιερωμένο στο αίτημα: «Εισιτηρική Αναγέννηση: Ανάγκη ή πολυτέλεια», ένα θέμα πάντοτε επίκαιρο, μιας και κάθε γενιά ζητά τον εκσυγχρονισμό σε έναν κόσμο που κινείται όλο και πιο γρήγορα.

Εθνικές Επάλξεις Διμηνιαία ενημερωτική έκδοση Συνδέσμου Επιτελών Εθνικής Άμυνας Αθήνα 1999

Το περιοδικό αυτό, που μόλις έφτασε στα χέρια μας, περιέχει, εκτός των άλλων, κείμενο του Ταξίαρχου Γ. Κόλια για «Το Βυζάντιο εν πολέμω», αναδημοσιευμένο από το «Ημερολόγιο 1999» του Πολεμικού Μουσείου, και το «Ο-

δοπορικό στην Ομηρική Τροία, το Σκαμάνδριο πεδίο και τους Τύμβους των Ηρώων» του Παναγιώτη Μάλαρα, απόσπασμα από το βιβλίο του «Τρωΐς-Αιολική Γη». Τα υπόλοιπα κείμενα του περιοδικού αφορούν την επικαιρότητα και τη σύγχρονη εποχή.

Η Επανάσταση του 1042: έκφραση της Δημοκρατίας στο Βυζάντιο

Ανθούλλα Δημοσθένους
Εκδ. Αιγαίο, Λευκίμια 1999

Επανάσταση εναντίον του αυτοκράτορα Μιχαήλ Ε΄ Καλαφάτη. Σε μια εποχή όπου οι επαναστάσεις διαδεχόνταν η μία την άλλη και οφείλονταν σε φιλοδοξίες στρατιωτών, αυτή του 1042 εξωχώρισε ως έκφραση λαϊκής αντίδρασης.

Ελληνικό ναυτικό χάρτες Πορτολάνοι, 15ος-17ος αιώνας

Γιώργος Τόλιας
Εκδ. Ολκός, Αθήνα 1999

«Συμβολή στη ναυτική χαρτογραφία των νεώτερων χρόνων» είναι ο υπότιτλος του θαυμάσιου αυτού βιβλίου που κινείται μεταξύ γεωγραφίας και τέχνης, δίνοντας και πολλά ιστορικά στοιχεία.

Μοναχία της Τήνου

Μαρία Δούκα, Λουκία Σαρρή
Εκδ. Ερίννη, Αθήνα 1999.

Ένα ενδιαφέρον βιβλίο που προλογίζει ο Επίκ. Καθηγητής του Ε.Μ.Π. κ. Γ. Α. Προκόπιου και που είναι καρπός της ερευνητικής εργασίας των νέων αρχιτεκτόνων συγγραφέων, τελευταίως του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του Ε. Μ. Πολυτεχνείου. Ξεκινώντας από την εκπόνηση του ερευνητικού/θεωρητικού μέρους της εργασίας που απαιτείται για την απόκτηση του διπλώματος, η παραπάνω εργασία, με μια πρακτική επεξεργασία, παρουσιάζεται στο βιβλίο αυτό. Βασικά πραγματοποιείται μια μορφολογική προσέγγιση καθώς και η κατασκευαστική ανάλυση αυτών των κατασκευών.

Το κείμενο, που είναι προσεκτικό και αποφεύγει αυθαίρετες ερμηνείες, συνοδεύεται από πλούσια εικονογράφηση μέσω φωτογραφιών, σκίτσων και αρχιτεκτονικών σχεδίων αστυπυσιώσεων. Στην «σύνοψη» και στα «συμπεράσματα» (σσ. 163-168) εκτίθενται οι κληρικές σκέψεις των συγγραφέων πάνω στο φαινόμενο των μοναχιών της Τήνου αγνεύοντας τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ των ορθόδοξων και των καθολικών μοναχιών των κυκλαδικών νησιού. Ίσως όμως μια μεγαλύτερη προσοχή στη διατύπωση της βιβλιογραφίας θα ή-

ταν καλοδεχόμενη (π.χ., πλήρης τίτλος, τόπος και ημερομηνία έκδοσης). Όλα όμως αυτά συγχωρούνται στην πρώτη δημοσίευση νέων ερευνών.

Νίκ. Θ. Χολέβας
Καθηγητής Ε.Μ.Πολυτεχνείου

Η θεολογία της εικόνας Λεωνίδα Ουσπένσκυ Εκδ. Αρμός, Αθήνα 1999

Εξαιρετικά ενδιαφέρον το βιβλίο αυτό, σε μετάφραση του Σπυρίδωνος Μαρίνη. Συγγραφέας και μεταφραστής, αγιογράφοι και οι δύο (ο δεύτερος είναι και θεολόγος), ταιριάζαν για να έχουμε ένα κείμενο θεωρητικό και φωτισμένο. Δυσκολευόμαστε, αλλά αληθινό, αποτελεί μαρτυρία της Χριστιανικής Ορθόδοξης πίστης.

Επαφίος λόγος: Αρχαία ελληνική επιτύμβια επιγράμματα Denis Roques

Εκδ. Άγκρα, Αθήνα 1999

Σε μετάφραση και επιμέλεια του Παναγιώτη Μπουκάλα κυκλοφόρησε η συλλογή αυτή που αποτελεί σταχυολόγηση από διάφορες άλλες συλλογές (Παλιανή Ανθολογία, Ταφικά επιγράμματα συλλ. Werner Peek, Ανθολογία του Μόξιμου Πλανουδή). Ακριβής, εύστοχος και διαφωτιστικός ο σχολιασμός του Παναγιώτη Μπουκάλα αποτελεί σημαντική συμβολή σε θέματα ιστορικο-κοινωνικά.

Δήλος-Μύκονος

Κωνσταντίνος Τσάκος
Εκδ. Έσπερος, Αθήνα 1999

Ιστορικός και Αρχαιολογικός Οδηγός των νησιών που νομίζουμε γνωστά, και όμως ελάχιστα τα γνωρίζουμε. Χρήσιμος και ευχάριστος, χάρη στα όσα μας αποκαλύπτει, ο οδηγός αυτός είναι πραγματικά απαραίτητος για όποιον έχει επισκεφθεί ή πρόκειται να επισκεφθεί τη Μύκονο –ακόμα και μόνο για διασκεδάση–, και τη Δήλο βέβαια για αρχαιολογικό τουρισμό.

Τέχνη και πολιτισμός στην Αρχαία Ελλάδα Κώστας Παπαϊωάννου

Εναλλακτικές Εκδόσεις
Αθήνα 1999

Στο βιβλίο αυτό εξετάζονται διάφορες εκφάνσεις του πολιτισμού, με στόχο την κατανόηση της ουσίας της τέχνης. Σύμφωνα με τη θεωρία του συγγραφέα, του οποίου η μεθοδολογία είναι άκρως ενδιαφέρουσα, η τέχνη έχει σκοπό την επεξεργασία του θρησκευτικού ιδεώδους.

Οι επιγραφές του Ωρωπού Βασιλείου Χ. Πετράκος Εκδ. Η εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία, Αθήνα 1999

Σημαντικότερη η συνεισφορά του Βασ. Πετράκου στη γνώση της ιστορίας του Ωρωπού μέσα από τις ποικίλου περιεχομένου επιγραφές που συγκέντρωσε, κατέταξε και μελέτησε με αυστηρό επιστημονικό τρόπο και διεισδυτικό πνεύμα. Πλούσια εικονογράφηση στηρίζει το κείμενο.

Interviews with Ali Pacha Peter Oluf Brøndsted Επιμ. Signe Isager Εκδ. Αρχαιολογικό Ινστιτούτο της Δανίας

Γραμμένο το 1822, το βιβλίο αυτό, το οποίο επιμελήθηκε υποδειγματικά ο Signe Isager, προσφέρει μια ξεκάθαρη και ενδιαφέρουσα εικόνα της Ελλάδας των προεπαναστατικών χρόνων, καθώς οι συνεντεύξεις έγιναν το 1812. Η Εξεμβόλι του Peter Oluf Brøndsted, λόγιου και πρωτοποριακού αρχαιολόγου –ανέκαμψε στη Τζιά–, συμβάλλει στη γνώση της τουρκοκρατούμενης Ελλάδας.

Ιστορία της διατροφής Άννα Ματθαίου

Εκδ. Μνήμων, Αθήνα 1998

«Προσεγγίσεις της σύγχρονης Ιστοριογραφίας» έχει ως υπότιτλο η συλλογή των 12 άρθρων που, μόλις φέτος, πήραμε στα χέρια μας. Ενδιαφέρον έχει η ποιικιλία των πολιτισμών, των οποίων οι διατροφικές συνήθειες σχολιάζονται από ξένους συγγραφείς.

Η Μικρασία του Αιγαίου Κώστας Μ. Σταματόπουλος Εκδ. Αστερισμός, Αθήνα 1999

Είναι μια αναδρομή στην ιστορία του χώρου που είδε την πρώτη ελληνική αποίκηση, τον 11ο αιώνα π.Χ., και από τότε διατήρησε ακατάπαυστα τον ελληνικό χαρακτήρα του, ως τον 20ό αιώνα μ.Χ. Το εύστοχο επιστημονικό κείμενο συνοδεύει και αναδεικνύει η θαυμάσια φωτογραφική δουλειά της Λίζας Έβερετ.

Ρήγας Βελεστινλής: Θεωρία και πράξη Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης Εκδ. Βουλής των Ελλήνων Αθήνα 1998

Σημαντικότερη έρευνα σχετικά με τον Ρήγα Βελεστινλή, προσωπικότητα που προετοίμασε το έδαφος για την Ελληνική Επανάσταση. Μια έκδοση που ενδιαφέρει όλους

τους Έλληνες οποιασδήποτε ηλικίας γιατί σκιαγραφεί ένα πρόσωπο «μυθικό» που όλοι γνωρίζουμε από την σχολική μας ιστορία, αλλά τόσο λίγο έχουμε καταλάβει.

Ρήγας Βελεστινλής– Απάνθισμα κειμένων Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης Εκδ. Βουλής των Ελλήνων Αθήνα 1998

Δυστυχώς εκτός εμπορίου η συλλογή αυτή των κειμένων του Ρήγα, που θα μπορούσε να διαβαστεί από πολλών κόσμων.

Η «Χάρτα» του Ρήγα Δημήτρης Καμπέρογλου και Βάσω Πέννα

Εκδ. Επιστημονική Εταιρεία
Μελέτης Φερών, Βελεστινίου
Ρήγα, Αθήνα 1999

Με πρωτότυπο το μοναδικό αντίτυπο του Χάρτα του Ρήγα Φερών που βρίσκεται στη Γεννάδεια Βιβλιοθήκη, κυκλοφορεί ναυομύθιο των χαρτών που συνοδεύουν μελέτες, τόσο των ίδιων των χαρτών, που συγκρίνονται με τα πρότυπά τους, όσο και νομισμάτων που στολίζουν τα κείμενα, τα οποία πολλές φορές συνθέσε ο ίδιος ο Ρήγας για να στηρίξει τις ιδέες του.

Αρναία Πολιτισμική περιοδική έκδοση, τεύχος 43

Εκδ. Δημ. Κύρου, Αρναία 1999

Κυκλοφόρησε το νέο τεύχος του περιοδικού *Αρναία*, «ιστορικής, αρχαιολογικής, λαογραφικής ενημέρωσης και καταγραφής», στο οποίο διβάσαμε τη συνέχεια (5η) πολύ ενδιαφέροντος κειμένου του Μητροπολίτη Ιερισσού, Αγ. Όρους και Αρδαμερίου κ. Νικοδήμου, με θέμα «Εκκλησία και Παιδεία», καθώς και λαογραφικό κείμενο της Αικ. Ρούβα για τις «εργασίες των γυναικών και τα έθιμα του τόπου». Ακόμα υπάρχει σελίδα με «Τα γένη των Αρναίων» και ειδήσεις τοπικές και άλλες.

Δημογραφικές όψεις της Πρέβεζας, 16ος-18ος αιώνες Κώστας Κόμης

Εκδ. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Ιωάννινα 1999

Πρόκειται για μια ολοκληρωμένη και σημαντικότερη μελέτη, με αντικείμενο τις δημογραφικές εξελίξεις στην Πρέβεζα, από την πρώτη αναφορά της, στο Χρονικό του Μορέως, έως την καταλγή της από τον Αλή Πασά. Με τις πληθυ-

σημιακές μεταβολές δε, συνδέονται και εξετάζονται οι κοινωνικο-οικονομικές παράμετροι και ακόμη εξετάζεται ο τύπος των σπηλιών με τη μορφή του νοικοκυριού που στεγάζονται. Τέλος, αναλύονται τα ονόματα του πληθυσμού, ενώ η όλη μελέτη συνοδεύεται από χάρτες και σχεδιαγράμματα.

Ο Μέντωρ

Χρονολογικό και ιστοριο-δικό δελτίο της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας, τεύχη 49 και 50 Εκδ. Η εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία, Αθήνα 1999

Κυκλοφόρησαν δύο τεύχη του περιοδικού *Ο Μέντωρ*. Το πρώτο (τ. 49), αποτελεί αφιέρωμα στους Στέφανο και Αθανάσιο Κουμανούδη: Ο πρώτος υπήρξε Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας, Γραμματέας του Συμβουλίου της Εταιρείας, Επιμελητής και Έφορος των Μουσείων και από τις σημαντικότερες μορφές της ελληνικής αρχαιολογίας. Φέτος κλείνει 100 χρόνια από το θάνατό του. Ο δεύτερος ήταν γιος του προηγούμενου, με σημαντική δράση τόσο ως Επιμελητής του Μουσείου της Εταιρείας όσο και γενικότερα στα αρχαιολογικά του τόπου μας. Τέσσερα άρθρα συγχρόνως του σκιαγραφούν την προσωπικότητα και εκθέτουν τη σημασία του έργου του Στέφανου Κουμανούδη, ενώ για τον γιο του, Αθανάσιο, ο Βασ. Πετράκος αφιερώνει άρθρο στο οποίο διαγράφεται η προσωπικότητά του και το έργο του.

Το δεύτερο τεύχος (αρ. 50) περιέχει, μεταξύ άλλων, κείμενο του Βασ. Χ. Πετράκου για «Το επίγραμμα του Καλλιμάχου», για το οποίο έχουν προταθεί πλήθος συμπληρώσεων.

Σχέδια τηνακίς μαρμαρογλυπτικής, 19ος και 20ός αιώνας

Αλέκος Ε. Φλωράκης
Εκδ. Φιλιππότης, Αθήνα 1999

Στην εισαγωγή του βιβλίου του ο Αλ. Φλωράκης μάς κατατοπίζει σχετικά με τη διαχρονική χρήση του μαρμάρου και για τη σημασία και τον ρόλο των σχεδίων. Στη συνέχεια, δίνει πάνω από 200 σχέδια διαφόρων μαρμάρινων κατασκευών που τις κατατάσσει κατά είδος, και παρουσιάζει 17 βιογραφίες των επιφανέστερων μαρμαρογλυπτών της Τήνου, χωρίς να παραλείπει να αναφέρει και πλήθος άλλων που άφησαν σημαντικό έργο. Ευερεθιστά και γλυπτοστά συμπληρώνουν το πόνημα αυτό, καθώς και ειδική βιβλιογραφία.

Ελληνικά δημοτικά τραγούδια. Τα μοιρολόγια Guy Sautnier

Εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 1999

Από τα σημαντικότερα βιβλία του είδους. Ο Guy Sautnier, που έχει δημοσιεύσει ήδη πλήθος από μελέτες για την ελληνική δημοτική ποίηση, μας δίνει εδώ, εκτός από ένα απάνθισμα από μοιρολόγια, άρτια εισαγωγικά κείμενα στις ενότητες των τραγουδιών καθώς και την ανάλυση-ερμηνεία του κάθε τραγουδιού σε διαφορετικά επίπεδα. Οι γνώσεις του συγγραφέα αποτελούν μίαν ανεξάντλητη πηγή εκπλήξεων για τον αναγνώστη.

Bird Watching

Γρηγόρης Τσούνης

Εκδ. Ελληνικά Γράμματα
Αθήνα 1999

Το βιβλίο αυτό, που έχει γραφεί ως οδηγός για την παρατήρηση των πουλιών, ενδιαφέρει πολύ περισσότερο κόσμο. Γιατί ένα βιβλίο που σε εισάγει «στον μαγικό κόσμο των πουλιών» να ενδιαφέρει τους αρχαιολόγους; Μα, γιατί τους γνωρίζει τα πουλιά που έχουν απανταίσιε οι αρχαίοι σε έργα τέχνης. Έτσι, εκτός από τις γνώσεις που μας προσφέρει ο Γρ. Τσούνης για τα πουλιά στο μύθο, στη θρησκεία, στη λογοτεχνία κ.λπ., μας τα γνωρίζει και στο φυσικό τους περιβάλλον, δίνοντάς μας και τις περιχόες όπου συναντάται το κάθε είδος.

Στέφανος Στουρνάρας 1867-1928, «Ο Άγιος της Φωτογραφίας»

Επιμ. Νίκος Αναγνωστάκης
Εκδ. Αρχιπέλαγος, Αθήνα 1999

Ο Νίκος Αναγνωστάκης συγκέντρωσε εγχρωμες καρτ-ποστάλ του πρωτοπόρου Έλληνα φωτογράφου, Στέφανου Στουρνάρα, από τη Ζαγόρα. Οι απόψεις και τα πορτρέτα έχουν, εκτός από την αναμφισβήτητη καλλιτεχνική τους αξία, και αξία ιστορική, καθώς μας μεταφέρουν όψεις της ζωής και του περιβάλλοντος που έχουν πια χαθεί, ακόμα και από τη μνήμη των παλιότερων.

Εικόνες από την Ιερά Μονή Ξενοφώντος

Η Ιερά Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Μονή του Οσίου Ξενοφώντος Αγίου Όρους, στο πλαίσιο του εορτασμού της χλιετίας (1998-1998), εξέδωσε την επιστημονική και καλλιτεχνική έκδοση "Ιερά Μονή Ξενοφώντος-Εικόνες". Η πα-

ρουσίαση της έκδοσης αυτής έγινε στην Παλαιά Βουλιά, η εκδοτική αυτή προσπάθεια έχει ως στόχο να γνωρίσει στον πιστό Έλληνα την ιστορική πορεία της Μονής μέσα των ιερών εικόνων, που εικονογράφηση αγορεύτηκε μορφές.

Αρχαιοεμβόικων Μελετών Τόμος ΑΒ', 1996-97

Εκδ. Εταιρεία Ευβοϊκών Σπουδών
Αθήνα 1998

Ο τόμος 32 του Αρχείου *Ευβοϊκών Μελετών* (1996-97), που κυκλοφόρησε πρόσφατα, περιλαμβάνει, όπως πάντα, πολύ ενδιαφέρουσες πρωτότυπες εργασίες.

Α' Μελέτες: 1. Ευαγγελία Μπαλά, «Η Καραϊστία, 15ος-17ος αιώνας», 2. Έφη Σαϊτουλά-Σακελλαράκη, «Γεωμετρική Κύμη: Η ανασκαφή στο Βιγλατούρι Οξιλιθίου», 3. Δαυίδ Αντωνίου, «Η εκπαίδευση στην Ευβοία: 1833-1850», 4. Μ. Γ. Βαρβούνης, «Η λατρεία του Οσίου Δαβίδ στην Ευβοία», 5. Τριανταφυλίδα Κανάση, «Η επίδραση της κρητικής τέχνης στη ζωγραφική του νάρθηκα και του παρεκκλήσιου του Καθολικού της Μονής Γαλακτιά (εργαστήριο Γεωργίου και Φράγκου Κοναρτή, 1856)», 6. Μαρία Α. Χιδιρόγλου, «Οι Λατρείες της αρχαίας Καρύστου», 7. Χαράλ. Δημ. Φιράντος, «Ο τρολλουκάμαρος νάος του Άγιου Ιωάννου του Θεολόγου στο χωριό Σκουδία (νυν Ακταίο) της Νότιας Ευβοίας», 8. Άγγελος Ρισσάνης, «Συμβολή στην ασημένια βιογραφία του γλυπτού 295 του Αρχαιολογικού Μουσείου Χαλκίδας από την Αίμη Ευβοίας», 9. Ευαγγελία Μπαλά-Mustala-Guz, «Ο καινοναμάς του Σαντζακίου του Ευρίπου (μέσα του 18ου αι.)».

Β' Συμπερίετα Ευβοϊκά: 1. Κυρ. Ντελίοπουλος, «Το Αρχείο Ευβοϊκών Μελετών. Πλούσιος ο 31ος τόμος της έκδοσης», 2. Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλος, «Ενα ταλαιπωρημένο χρονολόγημα για τον Γιάννη Σκαρμπά», 3. Αθήνη Γ. Κρίβου, «Επίπεδα αρχαϊκά συμπλέγματα...», 4. Μαρία Φουσάρα-Μπίμπου, «Εταιρεία Ευβοϊκών Σπουδών: Ένα οδοπορικό 60 ετών», 5. Τέλης Δεληγιάννης, «Το καταφύγιο στο βουνό Όχη της Καρύστου», 6. Προγραμματισμός εκδόσεων-Διαλέξεις, 7. Συνέδριο Συμποσία, Εκδηλώσεις, κ.ά., 8. Λογοδοσίες Δ.Σ. – Διοικητικά Συμβούλια Ε.Ε.Σ. – Επετηρίδα Ε.Ε.Σ., 9. Δημοσεύματα στα Α.Ε.Σ., 10. Οδηγίες για τη δημοσίευση επιστημονικών μελετών στο Α.Ε.Μ.

Ακόμη, η Ε.Ε.Σ. εξέδωσε, με επιμέλεια του Χρήστου Κων. Μητροπέτρου, Ευρετήριο των τόμων ΚΑ'-Λ' του Αρχείου Ευβοϊκών Μελετών. Το ευρετήριο αποτελεί-

ται από δύο μέρη: α) τους αλφαιβητικούς πίνακες, κατά συγγραφή μελέτων και βιβλιοκρισιών και β) πίνακα πραγματιών κατά θέματα και αλφαιβητικούς πίνακες προσώπων, ευθίκων γεωγραφικών όρων και πραγμάτων. Πρόκειται για ιδιαίτερα χρήσιμη εργασία, απαραίτητη βοήθεια για τους ερευνητές.

Το ναυάγιο του ακρωτηρίου Ιρίων
Διασυνδέσεις στη Μεσόγειο περί το 1200 π.Χ.
 Εκδ. Ινστιτούτο Εναλίων Αρχαιολογικών Ερευνών, Αθήνα 1999

Πρόκειται για τα Πρακτικά της Διεθνούς Συνάντησης, που πραγματοποιήθηκε στις 19 Σεπτ. 1999 στις Σπίντες, και συγκέντρωσε πλήθος από ειδικούς –πέρα τους εκατό-, ενώ πάνω από δέκα ανακρινόμενοι συνέβαλαν σημαντικά στην προώθηση της γνώσης των σχέσεων τόσο του αρχαίου κόσμου όσο και του συγκεκριμένου ναυαγίου. Εξετάστηκε το έμπιορο με τις σχέσεις που δημιουργεί, ενώ εδρασηθήκε και η απόψη ότι, από τον 18ο αι. π.Χ., υπήρχαν αρκετές ανταλλαγές μεταξύ Κύπρου και Κρήτης. Στη συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης που ακολούθησε (και περιορίστηκε αυστηρά στο ναυάγιο των Ιρίων) εξετάστηκαν όλα τα θέματα στα οποία η ανασκαφή αυτή μπορεί να δώσει κάποια απάντηση και τρέχοντα ερωτήματα που προκύπτουν από την έρευνα.

Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα - Ο απαρχές Συλλογικό έργο
 Εκδ. Βιβλιόραμα, Αθήνα 1999

Οι απαρχές, οι δύο πρώτοι τόμοι της Ιστορίας της Ελλάδας του 20ού αιώνα, αποτελούν την πρώτη ενότητα του έργου. Θα ακολουθήσουν: ο Μεσοπρόλεμος, ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος και ο Ευρωπαϊσμός και τέλος, η Μεταπολεμική Ελλάδα. Τα Συμβουλευτικά Επιπρόσωπα του έργου απαριθμούν εκατότα επτάμισι: οι Νάσος Βαγενάς, Γιάννης Γιαννιούπουλος, Αντώνης Λιάκος και Χρήστος Χατζηιωσήφ. Η Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα αποτελεί συλλογικό έργο για το οποίο εργάστηκαν διακεκριμένοι επιστήμονες, οι οποίοι δεν στάθηκαν μόνο στις μεγάλες στιγμές και στα κορυφαία γεγονότα, αλλά παραμερίζουν και τον καθημερινό βίο, τις οικονομικές δομές, τις δημογραφικές εξελίξεις, τις εσωτερικές και διεθνείς εξελίξεις, σε ένα πανόραμα της ελληνικής κοινωνίας των αρχών του αιώνα.

Μαθήματα Αρχαίας Ελληνικής Γραμματικής Πολυξένη Μπίλλα
 Εκδ. Σαβάλλας, Αθήνα 1999

Για όσους θα ήθελαν να ξαναθυμηθούν την αρχαία γραμματική (προγραμματισμένη αυτοδιδασκαλία) ή για όσους θέλουν να βοηθήσουν τα παιδιά τους στο σχολείο (βοήθημα για την εμπέδωση), αλλά και να έχουν ένα σύγχρονο και εγκυρότατο βοήθημα στο οποίο να μπορούν να ανατρέξουν, το βιβλίο αυτό μπορεί να φανεί αυστηρό. Σωστά δομημένο, απόλυτα διδακτικό, περιέχει θεωρία, καταλόγους ονομάτων και ρημάτων, πίνακες και ασκήσεις απητημένες, ώστε να δίνονται λύσεις και να ελέγχονται οι γνώσεις.

Το βιβλίο διανύει ήδη την τρίτη, αναθεωρημένη, έκδοσή του.

Μυλοτόπια, Μύλοι και Μυλωνάδες Γιάννης Ρούσκα

Έκδοση του συγγραφέα, Αθήνα 1999

Στις 130 σελίδες αυτού του λευκάματος, ο Γιάννης Ρούσκας ξετυλίγει την ιστορία του μύλου-νερόμυλου και μας διηγείται για τη ζωή και τη σημασία του Μύλου στην Ελλάδα, δίνοντας όμως και αναφορές και πληροφορίες για άλλες χώρες (Οι μυλωνάδες του Κόσμου). Η λαογραφική-κοινωνιολογική αυτή μελέτη, γραμμένη ανάλαφρα, διεθνίζεται ευχάριστα, ενώ εμπιερέχει και όλα τα στοιχεία επισημονικής εργασίας. Η πλούσια βιβλιογραφία και οι καλοδιαλεγμένες εικόνες καθιστούν αυτό το βιβλίο χρησιμότατο εργαλείο έρευνας. Είναι ένα από τα βιβλία που αξίζει να διαβάσει κανείς για να γνώσει και να καταλάβει καλύτερα την ελληνική φύση και παράδοση.

Η Νεκρή Φύση στη Νεοελληνική Χαρακτική Νίκος Γρηγοράκης
 Εκδ. Βιβλιόραμα Νεοελληνικής Χαρακτικής, Αθήνα 1999

Ο Ν. Γρηγοράκης είναι ο καλύτερος γνώστης και ερευνητής της νεοελληνικής χαρακτικής που έχει ήδη στο ενεργητικό του πάμπολλες μονογραφίες και μελέτες πάνω σ' αυτό το θέμα, κομίζοντας στη βιβλιογραφία τον πρωτότυπο όσο και κριτικό του λόγο. Το νέο αυτό βιβλίο που παρουσιάζουμε σήμερα είναι και το καλύτερο της σειράς της «Βιβλιοθήκης Νεοελληνικής Χαρακτικής», που ίδρυσε ο ίδιος ο συγγραφέας, στην προσπάθειά του να παρουσιάσει και κριτικά να αναλύσει ιδιαίτερες θεματικές ενότητες. Πράγματι, ο πρώτος

τόμος είχε ως θέμα: «Το ψάρι και το ψάρεμα στη Νεοελληνική Χαρακτική», και έπαιτα το: «Η ελληνικότητα στη Νεοελληνική Χαρακτική». Από τον Δ. Γαλήνη και τον Θεοδωρόπουλο μέχρι τον Τάσσο και τον Καρβούνη, ο συγγραφέας, λτά και τεκμηριωμένα, και «εναγεί στον γοητευτικό όσο και «ωπηλό» κόσμο της νεοελληνικής χαρακτικής.

Το βιβλίο, σε καλοσχητη έκδοση, είναι πραγματικά πολύτιμο για κάθε μελετητή και για κάθε ευαίσθητο ρέκτη.

Νίκ. Θ. Χολέβας
 Καθηγητής Ε. Μ. Πολυτεχνείου

Θεός και Θρησκεία
Περιοδική έκδοση
 Εκδ. Άρης Τερόπουλος
 Αθήνα 1999

Κυκλοφορήσε το 6ο τεύχος του μηνιαίου περιοδικού Θεός και Θρησκεία με αφιέρωμα στην Αποκάλυψη του Ιωάννου και (σημαντική προσφορά) πορτρέτα προσωπικτήτων που έπαιξαν εξαιρετικό ρόλο στον εκκλησιαστικό, πνευματικό, καλλιτεχνικό και κοινωνικό χώρο. Μας και πληθώρα άλλων άρθρων που καλύπτουν μεγάλο φάσμα της πνευματικής ζωής.

Η βασική του Αγίου Αχιλλείου στην Πρέσπα
Ν. Κ. Μουσταπούλους
 Εκδ. Παπαρητίτης, Αθήνα 1999

Στη Μικρή Πρέσπα, στο νησί του Αγίου Αχιλλείου, ο τάραος Σαμουήλ έχτισε το 986 τη βασιλική αυτή, που έδωσε το όνομά της και στο νησί, για να στεγάσει τα λείψανα του Αγίου τα οποία πήρε ως λάφυρο από τη Λάρισα όταν την κατέλαβε. Την ιστορία και την αρχιτεκτονική της βασιλικής αυτής μελέτα ο Ν. Κ. Μουσταπούλους και μας τις εκθέτει με τρόπο υποδειγματικό.

Ο ελληνικός πολιτισμός
Στον Διαφωτισμό
Claude Mossé

Εκδ. Σαβάλλας, Αθήνα 1999

Με υπόπλιτο «Η επίδραση του Αρχαίου Ελληνικού και Ρωμαϊκού Πολιτισμού στον Γαλλικό Διαφωτισμό», ο Claude Mossé, στο σύντομο αυτό πόνημά της, εκθέτει «Πώς γεννήτα μια ιδεολογία», εξηγεί το φαινόμενο «Ελληνολατρία: η αρχαιότητα και ο Διαφωτισμός», τοποθετεί το θέμα «Στον αστερισμό του Λυκούργου» και περιγράφει τη διαδικασία για τη «Γέννηση ενός μύθου».

Αγοριστικό CD-ROM

Το μοναδικό αντίτυπο που υπάρχει στην Ελλάδα (στη βιβλιοθήκη της Μονής Σίμωνος Πέτρας

στο Άγιον Όρος) βιβλίου με πατερικά κείμενα ανθολογημένα τον 18ο αιώνα, που εκδόθηκαν στη Βενετία (1782), κυκλοφόρησε σε CD-ROM από την Αγιορείτική Φωτοθήκη. Πρόκειται για κείμενα 36 πατέρων της εκκλησίας -από τον 4ο έως τον 15ο αιώνα-, που συγκέντρωσαν στο «Φιλοκαλία των Ιερών Νηητικών» ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης και ο Μακάριος Κορίνθου, προκειμένου να αποτελέσει ένα ακόμα όπλο στη μάχη της Ορθόδοξης και της Αναγέννησης του Έθνους.

Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας

Επιστημονική επιμέλεια Μ. Ζ. Κοπιδάκης

Έκδ. Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου, Αθήνα 1999

Η Επίτομη Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας είναι μια ιδέα που γεννήθηκε για το ευρύ κοινό. Την αποτελούν 160 κεφάλαια, τα οποία χωρίζονται σε ενότητες, π.χ., Αρχαιότητα, Ελληνιστική Κοινή, Βυζαντινή, Νεότερη Εποχή... Το κυρίως αυτό σώμα συμπληρώνουν σημαντικά για την κατανόηση της γλώσσας παραρτήματα. Πλειάδα εκλεκτών επιστημόνων συνεργάστηκαν με συντονιστή και επιμελητή τον Μ. Ζ. Κοπιδάκη. Το αποτέλεσμα είναι εκπληκτικό: η Ιστορία της Ελληνικής διαδράζεται σε μυστήρια. Την πένιας στα χέρια σου και δε θέλεις να την αφήσεις! Όσο για τη σημασία του ποιήματος αυτού για τη μελέτη της γλώσσας, πιστεύουμε πως είναι αυτονόητη η ανυπολόγιστη αξία του.

Βυζαντινή εφυσάλωτη κεραμική του Μουσείου Μπενάκη

Δήμητρα Παπανικόλα-Μπακιρτζή και ο Χαράλαμπος Μπακιρτζής

Έκδ. Μουσείου Μπενάκη Αθήνα 1999

Είναι η χρονιά δικαίωσης των βυζαντινών κεραμικών. Το Μουσείο Μπενάκη έφερε στο φως της δημοσιότητας την κεραμική του σιλόλογου, του 7ου-15ου αι., με έναν κατάλογο 375 κεραμικών, ακέραια και αποσπασματικά, που παρουσιάζονται σε δύο ενότητες, αυτήν των τεχνεργων από λευκό πηλό -παραγωγή κατεχόντων κωνσταντινουπολιτών- και εκείνη από κόκκινο πηλό, που ταξινομείται βάσει της διακόσμησης που φέρει. Ο κατάλογος αυτός με την επιστημονική περιγραφή του κάθε αντικείμενου και τις εξαιρετικές φωτογραφίες τους αποτελεί άριστο εργαλείο δουλειάς αλλά και λεικίωμα

που μπορεί κανείς να εφφυλλίζει ευχάριστα.

Θεσσαλία

Λένα Γουργιώτη και Γιώργος Ν. Μητροπάνης

Έκδ. Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας, Αθήνα 1999

Με υπόπλο «Σιτάρι-Αλεύρι-Ψωμί, Παράδοση και εκσυγχρονισμός», οι συγγραφείς μας προσφέρουν ένα πανόραμα της εργασίας από το όριγμα έως το ψήσιμο του ψωμιού κατά την περίοδο από τον 19ο-20ό αι. Η Λένα Γουργιώτη, με γνώσεις και αγάπη, περιγράφει από τη λαογραφική σκοπιά τις σχολικές που άπτονται της καλλιέργειας και της επεξεργασίας των σιτηρών και τους συμβολισμούς τους στις παραδοσιακές κοινωνίες του 19ου-20ού αι. Ο Γιώργος Μητροπάνης, ως ιστορικός-ερευνητής της οικονομικής ιστορίας, αναγράφει τη βιομηχανοποίηση των παραγώγων των σιτηρών στη Θεσσαλία κατά τους 19ο-20ό αι. και περιγράφει την εξέλιξη στη βιομηχανική ανάπτυξη στο ιστορικό πλαίσιο της περιοχής.

Η αρχαία ελληνική σκέψη στο νεοελληνικό λόγο

Ιωάννα Παπαζαφειρή

Έκδ. Σμίλη, Αθήνα 1999

Ένα βιβλίο χρήσιμο για να καταβαρύνουμε τη λέξη. Πόσα γνωμικά και εκφράσεις δε χρησιμοποιούμε χωρίς να έρουμε καλά καλά τι σημαίνουν. Το βιβλίο αυτό μας δίνει τις λύσεις σε «γρίφους» όπως το: «υπό την αιγίδα του Χ», φράση που μας δείχνει ότι χάρη σε κάποιον Χ πραγματοποιήθηκαν συνέδρια και εκδηλώσεις παντός είδους. Όμως αυτό το «υπό την αιγίδα» σημαίνει «με την προστασία», γιατί η αιγίδα, το κατοικίτιο μαρο, ήταν υλικό κατασκευής του ασπίδας του Δία και της Αθηνάς.

Ο κόσμος της ύστερης αρχαιότητας

Πίτερ Μπράουν

Έκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1998

Το βιβλίο αυτό αποτελεί σημαντική συνεισφορά στη γνώση της ιστορικής αλήθειας. Ο Πίτερ Μπράουν, εμπισθύνοντας στα κείμενα της Ανατολής και της Δύσης, αβάνει σε συμπεράσματα που αλλάζουν την αντίληψη μας σχετικά με ορισμένα ιστορικά γεγονότα και νοσηριές. Η μετάφραση της Ελένης Σταμπόγλη κυλάει αξίαιστα και δίνει όλον τον πλούτο των αποχρώσεων της σκέψης στη δική μας γλώσσα. Πρόκειται για ένα βιβλίο που πρέπει απωδότησε να διαβαστεί από όλους.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
Θεσσαλονίκη, 12.10.1999

Αγαπητή "Αρχαιολογία"

Έτο υπ αριθ. 71 (Ιούνιος 1999) τεύχος σου, στη σελ. 94, διαβάσαμε ένα σύντομο κείμενο με τον τίτλο "Φουονία 4000 ετών". Στην αρχή του κείμενου αναφέρεται ότι "Οι αρχαιολογοί του ΑΠΘ ανακάλυψαν στη Β. Ελλάδα ένα προϊστορικό οικισμό 4000 ετών με μισθιώδη φουονία". Σχετικά με τα παραπάνω θα θέλαμε να κάνουμε μερικές παρατηρήσεις. Πρώτα, πρώτα πρέπει να αποσφραγιστεί ο γενικός όρος "αρχαιολογία του ΑΠΘ", που χρησιμοποιείται στο κείμενο. Οι αρχαιολογοί που εργάζονται στο ΑΠΘ, και συγκεκριμένα στον τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, είναι πολλοί, ανήκουν σε διαφορετικές ειδικότητες και είναι ενταγμένοι όλοι στις βαθμίδες της πανεπιστημιακής ιεραρχίας. Στην περίπτωση του Αρχοντινού δεν σκάβουν γενικά "οι αρχαιολογοί του ΑΠΘ", αλλά συγκεκριμένα άτομα, μέλη του ΔΕΠ.

Από το 1992 διεξάγεται συστηματική ανασκαφή στην τοπικότητα Αρχοντινού Γρανιτών, την οποία διεύθυναν οι καθηγητές της Προϊστορικής Αρχαιολογίας του ΑΠΘ, Α. Παπαθωμίου και Α. Πιλάλη. Επίσης παράλληλα συνεργάζονται επιστήμονες διαφόρων ειδικοτήτων από Ερευνητικά Κέντρα και Πανεπιστήμια για να βοηθήσουν στην πληρέστερη κατανόηση και ερμηνεία των αρχαιολογικών λειψάνων και του περιβάλλοντος του οικισμού. Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια λοιπόν εγινεσσεται και η συνεργασία με το ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος και ιδιαίτερα με το τμήμα Αρχαιμετρίας, που έχει ως τώρα επεξεργαστεί τις ραδιοχρονολογίες του οικισμού και έχει ασχοληθεί και με την πυροτεχνολογία των πήλινων κατασκευών του (μεταξύ αυτών και τα φουονία, που δεν είναι βέβαια τόσο μισθιώδη αφού ανήκουν στις τροφοαρκευασματικές κατασκευές και έχουν εντοπιστεί και σε άλλους οικισμούς).

Για την καλύτερη ενημέρωσή των αναγνωστών της "Αρχαιολογίας" πιστεύουμε ότι θα ήταν σκόπιμο να δημοσιευτεί ένα άρθρο για τον οικισμό του Αρχοντινού, το οποίο σύντομα μπορούμε να σας στείλουμε.

Φιλικά
Α. Παπαθωμίου-Παπαθωμίου
Α. Πιλάλη-Παπαστερίου
Καθηγητριές Προϊστορικής
Αρχαιολογίας ΑΠΘ